

Штукін С.О. здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 193 Геодезія та землеустрій

Науковий керівник: Міхно П.Б., к.т.н., доцент кафедри цивільної безпеки, охорони праці, геодезії та землеустрою.

(Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна)

АГРОЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПІВНОЧІ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Північ Дніпропетровської області, особливо лівобережжя Дніпра, має найменше навантаження на екологію та великий рекреаційний потенціал Дніпровського та Самарівського районів. Традиційний для України сільськогосподарський кластер, котрий тут утворився, здається екологічно безпечним. Детальне вивчення ситуації [1, 2] виявляє декілька знакових маячків і показує тривожну симптоматику агроекологічних негараздів. Природне багатство і благополуччя Приорілля або як іноді пишуть Поорілля базувалося на балансі існування басейну ріки Оріль, потужного впливу ріки Дніпро та інших сусідніх її притоків. Унікальний комплекс заплав, стариць, річних долин, лучних, природньо степових та невеличких островків лісових угідь створювався багато сотень років та давав притулок тваринному та рослинному світу, комахам та накопичував унікальні водно-болотні ландшафти та запаси прісної води [3, 4].

Основний сигнал про негаразди, доступний для розуміння пересічного громадянина – це стан русла ріки Оріль та її притоків. Колись, в ХХ столітті ця мальовнича річечка була визнана найчистішою в Європі. Антропогенний вплив на Поорілля посилювався з 1970-х років, а з початку 2000-х років поступово прийняв форму стихійного лиха. Дніпропетровська область має потенціал для відновлення природних ландшафтів, рятування водних ресурсів, та наявні технічні ресурси для рятування малопродуктивних і деградованих земель. Потрібні тільки своєчасні організаційні та фінансові заходи [3, 4, 5].

Пом'якшення впливу урбанізованих ландшафтів та агробіоценозів вже має позитивний та практичний світовий досвід, особливо в країнах ЄС. Нам треба вивчити його, врахувати сильні та слабкі сторони та переосмислити з урахуванням власних науково-практичних розробок та природно-географічних умов. Вже замало та неефективно буде тільки коригувати нормативно-правову базу України, бо землекористування та землеробство набуло динамічних змін [6]. Для вирішення агроекологічних проблем треба прийняти науково обґрунтовані та широко обговорені з практиками, екологами, правоохоронцями та керівниками ОВА і місцевих громад зміни до кодексів та законів. Підрахувати кошторис, знайти гроші та цілеспрямовано і послідовно профінансувати заходи рятування біосфери нашої держави, та організувати контроль якості виконання суттєвого обґрунтованого зменшення навантаження на сільськогосподарські та водно-болотні угіддя [6]. Процедура рятування залишків лучної, природної степової рослинності, ділянок розораних деградованих та малопродуктивних земель, об'єктів культурної спадщини за рахунок:

- створення науково обґрунтованої кількості земель природно-заповідного фонду, за рахунок викупу державою малопродуктивних та деградованих угідь,
- збільшити площі земель з особливим режимом використання,
- стимулювати розповсюдження технологій точного та ґрунтозберігаючого землеробства,
- приймання нормативів для використання технологій нульового, вертикального обробітку ґрунту, мульчування родючого шару ґрунту, застосування екологічних ґрунтозберігаючих сівозмін, покривних культур, сидератів,

– розвиток органічного землеробства, тепличних кластерів, садівництва, відновлення тваринництва.

Основні агроекологічні проблеми півночі Дніпропетровської області на 2024 рік наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Агроекологічні проблеми півночі Дніпропетровської області

Агроекологічна проблема	Ділянки з тривожною симптоматикою	Наслідки
Обміління ріки Оріль через антропогенний фактор	Русло р.Оріль та притоків (Верхнє, Середнє, Нижнє Поорілля, нове русло р.Оріль)	Зменшення кількості та якості водного стоку. Втрата зон рекреації та біорізноманіття
Зменшення площ та якості водно-болотних угідь	Заплави, болота, стариці, озера в долині р.Дніпро, р.Оріль та їх притоків	Обміління місцевих річок. Посушливість. Втрата біорізноманіття
Канал Дніпро-Донбас	Басейн р.Оріль та притоків, сільськогосподарські угіддя, ґрунтові води	Порушення водних горизонтів, русел річок, засоленість сусідніх земель
Посуха 2024 р.	Малопродуктивні та деградовані землі, водні ресурси, поля з традиційним землеробством	Зменшення урожаю на полях з традиційною оранкою, пожежі, втрати гумусу та біорізноманіття
Пожежі	Лучні, степові ділянки, водно-болотні угіддя, перелоги, стерня, поля з врожаєм	Загибель тваринного і природного рослинного світу, матеріальні втрати
Не оформлення природно-заповідного фонду на унікальні ділянки	Не створені заплановані до створення НПП, РЛП, ландшафтні заказники заповідні урочища	Втрата природних та водних багатств Поорілля, річки Дніпро та загроза існуванню р.Оріль
Сільськогосподарські угіддя	Еродовані вітровою, водною ерозією ділянки угідь. Розорювання лучних, природньо-степових ділянок	Матеріальні втрати. Опустелювання земель. Стрімка втрата родючості. Втрата біорізноманіття
Недобудована автомагістраль Н-31	Від с. Лобойківка до адміністративного кордону з Полтавською областю	Матеріальні втрати. Забруднення навколишнього середовища. Нераціональне використання с/г земель
Знищення об'єктів культурної спадщини	Кургани на сільськогосподарських землях	Втрата культурної спадщини

Список використаних джерел:

1. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Дніпропетровській області за 2023 рік. URL: <https://adm.dp.gov.ua/pro-oblast/ekologiya-pro-oblast/ekologiya>.

2. Екологічний паспорт Дніпропетровської області за 2023 рік. URL: <https://adm.dp.gov.ua/pro-oblast/ekologiya-pro-oblast/ekologiya>.

3. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 р. №2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text/>.

4. Водний кодекс України: Закон України від 06.06.1995 р. №213/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 07.11.2024).

5. Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 р. № 962-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text> (дата звернення: 09.11.2024).

УДК 681.518.54